

Juli 1841

FAKTA

Dato:
Juli 1841

Sidetal:
139, 140, 141

Dagbogens placering:
Thorvaldsens Museums arkiv,
inspektørens skrin, nr. 1

Ophavsmand/nøgleperson:
Christine Stampe

Generelle kommentarer:
Dette dokument er en del af det
originale manuskript til Christine
Stampes erindringer om Thorvaldsen.
Afskriften af hele manuskriptet
omfatter i alt 60 dele. Denne del er nr.
26.

OBS Dokumentet er også udgivet i
Arkivet, Thorvaldsens Museum. Her
findes den senest opdaterede udgave.

Læs mere om nærværende online-
udgivelse i artiklen Manuskriptet til
Christine Stampes erindringer om
Thorvaldsen.

Omtalte personer:
Joseph Anton Gegenbaur
Georg von Reinbeck
Friedrich Schiller
Bertel Thorvaldsen
Wilhelm 1.
G.F. Waagen

RESUMÉ

Christine Stampes manus til sine erindringer om Thorvaldsen. Dette er 26. del af i alt 60.

TRANSSKRIFTION

- 139 -

☒ Fra Manheim¹ skyndte vi os Bort, da man der vilde give Thorv: en fètè, og saa til Schvetzingen², og Carlsruhe³, her skyndte vi os og bort af Angest for fetè, kort, kuns der hvor der var nogle af Thors: Arbeider at see opholdt vi os da han jo aldrig selv havde seet disse ting opstillede, derfor fik Reisen ogsaa saadan en forunderlig Gang, frem og tilbage i Zikzak. ☒ Giennem den deiligste Egn af Værden kom vi endelig til Wilbad⁴, hvor jeg vilde Besøge en Ungdoms Veninde⁵ af mig som laae der med sin syge Mand. De vare umaadelig glade og kierlige mod os overøste os Alle med Godhed, og foræringer blandt andet Schillers⁶ Værker, le Cied⁷ osv og en mængde Billedbøger til Børnene[.] De vi[d]ste vi vilde besøge dem der saa havde de ladet disse Ting komme exprèe, strax udbredte Røgtet sig at Thorv. var der, nu kom strax inbydelse af en stor Hertuginde

- 140 -

Gud ved hvem, som laae der, dog vi vilde kuns opholde os kort, og det drev os endnu tidligere Bort, det er meget ubequem paa en Reise, at skulle løse Kufferter ned hvor man kuns opholder sig kort, for toileten; ☒ nu gik det videre til Stutgart hvor vi kom den 6te July⁸[.] her stor Deputation (Reinbeck⁹.) og samme Aften¹⁰ Musik og en Sang¹¹ for Døren, vores Loschie var paa Schillers Plads, denne Statye¹² var oplyst ved Bengalskild¹³, næste dag¹⁴ [vare vi] omkring at see hvad mærkværdig her var, saa spiiist syperb hos vores fortreffelige Vært, saa kom Hr: von Reinbek og Hr: von Seifer¹⁵ med 2 Kongelige Equipager (Kongen¹⁶ selv laae i Livorno og Brugte Søebade, og havde givet Ordre før sin bortreise at naar Thorv: kom saa skulle alt muligt giøres for at beværte Thorv: paa det beste, disse Equipager, stod hver dag til vores Tieneste medens vi vare i Stutgart, med 4 for, snart Sorte snart Graae og Brune, en Schokei¹⁷ til forri[d]der, og foresten Kongens Liberie¹⁸, dette morede ret Børnene :) nu kiørte vi omkring og saae Egnen, og vi vare paa Weil¹⁹ osv og endte i Kantstadt²⁰ hvor man ganske einpronty²¹ gav en nydelig lille Stykke fordi jeg havde yttret at Thorv: holdt af Theater, Gr: Leitrum²² inviterede os han var Theater Scheff ☒

Næste dag²³ gav Kongen en Stor Diner for Thr: hvor Ministeren gjorde Honeur, saa Fierde dag²⁴ gav Borgerne en Diner, og Paa et Løsted²⁵, og heele Selskabet fulgte Thorvaldsen hiem med Fakkeltog, og Musik[.] Man overgav ham der et meget elegant Patent²⁶, som Æres Borger, Fløiel Mappe

- 141 -

med Bronze Hjørner og Guldquaster²⁷ ext. ☒ Een Aften havde vi en deilig Concert hos Grev Leithrum; hver dag var besat, og vi saae hvad der var at se i Egnen, og skønedede paa den Kongelige Equipage, thi alt hvad der var smukt at see maatte man tilveirs for, og Hæstene har det strænkt der, Maleren Diederik²⁸ havde mahlen Transparenten²⁹ til Thr:s Fest, vi besøgte en Mængde Kunstnere blandt andet Wether³⁰, en meget bekendt Mahler som intereserte Thorv. meget, han forærte ham en lille Aquarell ☒ I Morges Paraderede Borgerskabet, hver Aften fakeltog, Musik og Schillers Statye³¹ oplyst. Gegenbauer's³² smukke Freskòs³³, saae vi, Großenstein³⁴, daß rothe Berg hvor det Græske Capel³⁵ staaer, ☒ I Ulm³⁶, opdager man i Kirken³⁷ at Thorv er der, ved det at en Dame har seet ham gaee forbie, og paastod det maatte være Thorv: hun sender efter for at spørge og strax (: skjønt vi blodt opholdt os Medens vi spiste lidt) kommer heele Sangforeningen og bringer Musik. ☒ I Augsburg³⁸ bleve vi viste omkring af Hr Eigner³⁹ (anbefalet af P: Wagen⁴⁰ i Berlin) vi vare neppe 2 Timer i Byen, men fik strax invitation til en Fete man vilde give Thorv: dog vi frabad os det og skyndte os bort[.] dog saae vi her nogle deilige Holbein'er⁴¹, Albrecht Dyrer⁴², og en række udmærkede Basrelief i et side Kapell forstillende Kristi fødsel, intil Maria Død. ☒

---

¹ Rejseselskabet ankom til Mannheim 3.7.1841 og overnattede sandsynligvis dér, før rejsen gik videre næste dag.

² Schwetzingen ligger ca. 15 km syd for Mannheim.

³ Rejseselskabet ankom til Karlsruhe sandsynligvis 4.7.1841, overnattede og drog videre – hurtigt, som Stampe skriver – næste dag.

⁴ Dvs. den tyske kurby Bad Wildbad, som indtil 1991 bare hed Wildbad. Byen ligger i Würtemberg, ca 55 km vest for Stuttgart.

Rejseselskabet ankom til Wildbad 5.7.1841 og overnattede sandsynligvis dér til næste dag.

⁵ Den pågældende ungdomsveninde er sandsynligvis identisk med frue Engelman, der omtales p. 129. Hun er imidlertid p.t. ikke identificeret nærmere.

⁶ Dvs. den tyske forfatter Friedrich Schiller.

⁷ Dvs. heltedramaet Le Cid af den franske dramatiker Pierre Corneille (1606-1684).

⁸ Rejseselskabet ankom til Stuttgart 6.7.1841.

⁹ Dvs. den tyske digter, hofembedsmand m.m. Georg von Reinbeck.

¹⁰ Dvs. 6.7.1841.

¹¹ Der er højst sandsynlig tale om denne sang.

¹² Dvs. Friedrich Schiller, jf. A770.

¹³ Dvs. i forb. bengalsk belysning eller lys eller ild, kunstig, farvet flamme, der anvendes dels i fyrværkerisager, dels for (på teater) at fremhæve tableau, jf. bengalsk i Ordbog over det danske Sprog.

¹⁴ Dvs. 7.7.1841.

¹⁵ Denne von Seifer er p.t. uidentificeret.

¹⁶ Dvs. kongen af Würtemberg, Wilhelm 1.

¹⁷ Dvs. jockey.

¹⁸ Dvs. dragt bestående af frakke, knæbukser, hat, strømper og sko, båret som uniform af en tjener, jf. liberi i Ordbog over det danske Sprog.

¹⁹ Weil er ikke sikkert identificeret. Omkring Stuttgart findes der tre muligheder: Weil im Schönbuch, 23 km sydvest for Stuttgart, eller Weil der Stadt, 26 km vest for Stuttgart, eller Weilimdorf, ca. 8 km nordvest for Stuttgart – i dag en af byens forstæder. Den sidste mulighed må – afstanden taget i betragtning – være den mest sandsynlige. Her kunne målet for udflugten have været det senbarokke anlæg Schloss Solitude.

²⁰ Dvs. forstaden til Stuttgart, kurbyen Bad Cannstatt, som ligger godt 6 km nordøst for Stuttgarts centrum. Det må imidlertid antages, at selskabet ikke kom til Bad Cannstatt 7.6.1841, da Stampe højst sandsynlig forveksler datoerne. Dagen efter, den 8.7.1841 blev der nemlig afholdt en stor fest for Thorvaldsen i Bad Cannstatt, og byens navn nævner Stampe ikke i det følgende.

²¹ Dvs. øjeblikkeligt indfald, jf. impromptu i Ordbog over det danske Sprog.

²² Denne greve Leitrum eller Leithrum, som Stampe også staver det nedenfor, er p.t. uidentificeret. Han var muligvis engelsk, og Stampe kunne stave hans navn galt.

²³ 8.7.1841 var rejseselskabet til fest i kursalen i Bad Cannstatt, Stuttgart.

²⁴ 9.7.1841 blev der igen afholdt en stor fest til Thorvaldsens ære.

²⁵ Dvs. et lyststed. Der er tale om det såkaldte Silberburg i Stuttgart.

²⁶ Ved festen blev Thorvaldsen udnævnt til æresborger i Stuttgart, se Æresborgerdiplom fra Staden Stuttgart, N37. Diplomet's ordlyd kan ses i afskrift her: 9.7.1841. Se også referenceartiklen Thorvaldsens udnævnelser.

²⁷ Dvs. om prydelser, bestående af et bundt løsthængende tråd – eller snorender, jf. kvast i Ordbog over det danske Sprog.

²⁸ Dvs. den tyske maler Johann Friedrich Dieterich (1787-1846).

²⁹ Dvs. gennemsigtigt billede, skilt o.lign. af papir, hvidt bomuld o.lign, der belyses bagfra, så billedet, bogstaverne osv. fremtræder i lyse og strålende farver, jf. transparent i Ordbog over det danske Sprog= transparent.

³⁰ Denne Wether er p.t. uidentificeret.

³¹ Dvs. Friedrich Schiller, jf. A770.

³² Dvs. den tyske maler Joseph Anton Gegenbaur.

³³ Fra 1836 til 1854 udførte J.A. Gegenbaur fresker til Neues Schloss i Stuttgart, som i 16 scener illustrerer Württembergs historie. Freskerne gik op i røg, da Neues Schloss blev helt udbombet under 2. verdenskrig. Slottet er i dag genopbygget.

³⁴ Der er ikke noget Großenstein i nærheden af Stuttgart, men navnet er Stampes fejlluskning af det nyklassicistiske Schloss Rosenstein, bygget 1824–1829 af den italienske arkitekt Giovanni Salucci (1769-1845). Slottet ligger i nærheden af forstaden Bad Cannstatt.

³⁵ Dvs. det tempelagtige mausoleum for den württembergiske kongefamilie i Rotenberg – Grabkapelle auf dem Württemberg. Mausoleet blev opført 1820-24 efter den italienske arkitekt, Giovanni Saluccis (1769-1845) tegninger – udvendigt som en nytolkning af Andrea Palladios Villa Rotonda, og indvendigt som en parafrase over Pantheon i Rom.

Mausoleets centrale kuppelrum er smykket af fire evangelist-statuer:
Johannes af Johann Heinrich von Dannecker,
Lukas af Theodor Wagner,
Markus af Johann Leeb efter Thorvaldsens udkast,
Matthæus af Johann Nepomuk Zwirger efter Thorvaldsens udkast.
Altså et monument med værker af Thorvaldsens kolleger og elever.

³⁶ Rejseselskabet gjorde et kort ophold i Ulm 11.7.1841.

³⁷ Det vil højst sandsynlig sige, domkirken, Ulmer Münster.

³⁸ Rejseselskabet gjorde et kort ophold i Augsburg 12.7.1841.

³⁹ Dvs. den tyske konservator Andreas Eigner (1801-1870) i Augsburg. Han var ansat som konservator på Königlichen Galerie Augsburg (i dag Staatsgalerie Alteutsche Meister).

⁴⁰ Dvs. den tyske museumsdirektør og kunsthistoriker G.F. Waagen.

KILDER TIL DANSK KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

⁴¹ Dvs. malerier eller grafikker af den tyske maler og grafiker Hans Holbein den yngre (1498-1543).

⁴² Dvs. malerier eller grafikker af den tyske maler og grafiker Albrecht Dürer (1471-1528).

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

